

— Standpunkt. Det blev i Gaar oplyst, at det var Venstres Stilling i 1911—12 under Behandlingen af den Appel'ske Skoletilsynslov. Jeg har i de senere Dage i denne Anledning haft Lejlighed til at gennemgaa Skolesagens Historie i de sidste 30—40 Aar og de forskellige Partiers, ogsaa Venstres, Standpunkt dertil, og denne Appel'ske Periode — det maa jeg sige i forbigaaende — forekommer mig at staa med Hensyn til Skole- og Kirkespørgsmaal, med Hensyn til Frisind paa aandelige Omraader, som en noget afdæmpet Efterglans af Venstres tidligere saa stolte og frie Stilling paa disse Omraader. Jeg har ved at gennemgaa disse Sagers Historie i Rigsdagstidenden med Interesse set, hvad der for øvrigt var mig bekendt og jeg altsaa kun har faaet stadfæstet, at Venstre paa disse vigtige Omraader, Skole- og Kirkevæsenet, bliver mere og mere frisindet, jo længere man gaar tilbage i Tiden.

Som et ejendommeligt Eksempel derpaa skal jeg nævne den bekendte Skoleudvalgsbetænkning, som Venstre afgav i 1873. Ministeriet havde i 1870 forelagt Forslag til en Skolelov, og efter 2—3 Aars Arbejde afgav Venstre en højst ejendommelig, meget interessant og lærerig Betænkning. I Udvalget sad de fleste af Venstres mest ansete Førere: Berg, J. A. Hansen, Holstein-Ledreborg, Sofus Høgsbro. I denne meget udførlige og overordentlig læseværdige Betænkning findes følgende Stykke, som jeg med den højtærede Formands Tilladelse skal oplæse: „Flertallet“ — det er altsaa Venstre, det er hele Venstre med de nævnte Mænd i sin Midte — „Flertallet anser det fremdeles for givet ved Grundlovens Bud om, at Borgerne have Ret til at dyrke Gud paa den Maade, som stemmer med deres Overbevisning, at Staten ikke maa kræve af Børnene en bestemt Tro, men at Tilegnelsen af en saadan dels maa bero paa Hjemmets og dels paa det paagældende Kirkesamfunds Indfyldelse, skønt det vel kan tillades de Forældre eller Værger, der ønske det, ogsaa i den offentlige Skole at faa deres Børn underviste i Folkekirkens Tro.“ Det er Venstres Standpunkt fra 1873. Det er det, som f. Eks. min ærede Meningsfælle, det ærede Medlem for Københavns Amts 2den Valgkreds (K. M. Klausen), og andre af mine Meningsfæller i Anledning af forskellige Skoletilsynslovsforslag og ved mange andre Lejligheder har søgt at gøre gældende, men som fra saa mange Sider, baade i Højre og Venstre, har mødt stor Modstand og fremkaldt en stærkt fanatisk

Agitation i visse Kredse ude paa Landet mod os som Religionsfjender, eller med hvilken Betegnelse man nu vil stemple os.

Venstres enstemmige Standpunkt fra 1873 er altsaa Religionsfrihed, ogsaa med Hensyn til Folkeskolen. Det udvikles videre i Betænkningen med følgende Ord: „Ved den forøgede Undervisningstid og Henlæggelsen af en Del af Religionsundervisningen, den egentlige Troslære, til Kirkens Lærere (for saa vidt Forældrene ikke kræver den meddelt i særlige Timer af Skolens Lærere), vil det blive muligt at give en fyldigere Undervisning end hidtil“. Ogsaa det er et Standpunkt, som Socialdemokratiet gennem Aarene har gjort gældende ved Behandlingen af alle herhen hørende Lovforslag. — Venstre stillede et udførligt udarbejdet Forslag, som kaldes: „Grundtræk til en Omordning af Folkeskolevæsenet udenfor København“, og et Afsnit deri hedder: „Skolens Forhold til Kirken“. Det indledes med følgende Ord — det er altsaa selve Venstres Forslag —: „De nuværende Skolekommissioner og Skoledirektioner ophæves saavel som Præsters, Provsters og Biskoppers Tilsyn med Folkeskolevæsenet“. Det er et virkelig radikalt Standpunkt, og det var Venstres, hele Venstres Standpunkt i 1873. Videre hedder det: „De fra Folkekirken afvigende Trossamfund have selv at sørge for de til dem hørende Børns Undervisning i Troslæren. For Folkekirkens Vedkommende bestemmes af Kirkeministeren, hvorledes Sognepræsterne have at undervise de til den hørende Børn over 12 Aar, hvis Forældre ønske det, paa passende Steder i Pastoratet mindst 2 Timer ugentlig. De Forældre eller Værger, som ønske en mere udstrakt Religionsundervisning, end der gives i Folkeskolen eller Hjemmet, eller foretrække Lærerens Undervisning for Præstens, kunne kræve en saadan af Skolekredsens Kommunelærer, højst 3 Timer ugentlig; men disse Timer blive at henlægge til Tiden for eller efter den øvrige Undervisning. Ligeledes skal den befalede Undervisning i Bibel- og Kirkehistorie henlægges til saadanne Timer, at de Børn, hvis Forældre eller Værger maatte ønske det, kunne unklade at tage Del deri uden Afbrydelse for den øvrige Undervisning“.

Naar nu to Venstreførere i Aaret 1916 forelægger et Lovforslag om Skolefrihed, undrer det mig noget, at de ikke optager Venstres gamle Forslag fra 1873, der paa et saa væsentligt Punkt netop tilsigter at sikre Skolefriheden. Vi maa ønske, at